

Notatki do labów - SPSS

Poziom alfa = 0,05

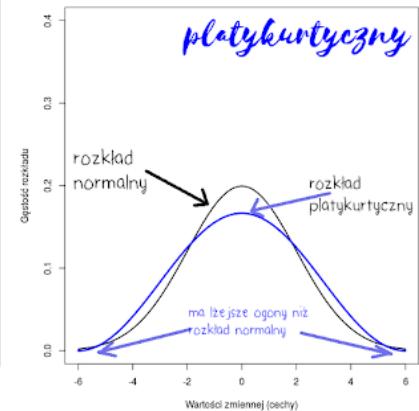
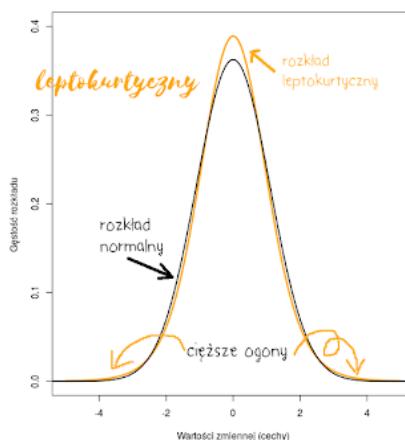
p > 0,05 wynik nieistotny; nie odrzucamy H₀
p < 0,05 wynik istotny; odrzucamy H₀, przyjmujemy H₁

Analiza opisowa

Miara	Opis
Średnia	Suma wszystkich danych dzielona przez liczbę obserwacji.
Mediana	Mediana dzieli zbiór na połowy. Mediana jest wynikiem leżącym w połowie wszystkich obserwacji.
Modalna	Najczęściej występująca liczba.

Miara	Opis
Minimum	No to chyba jasne. Najniższy uzyskany wynik.
Maksimum	Najwyższy uzyskany wynik.
Rozpiętość/rozstęp	Różnica między wynikiem maksymalnym a minimalnym.
Rozstęp otrzymany/dispersja	Rozrzut otrzymany to nic innego jak przedstawienie wyników min i maks. Np: dla zmiennej ekstrawersja NEO-PI-R: 5-45.
Rozstęp teoretyczny/dispersja	Często porównuje się z rozrzutem otrzymanym, jest to przedstawienie przedziału jaki można było otrzymać w danym kwestionariuszu czy danej skali. Np: dla zmiennej ekstrawersja NOE-PI-R: 0-60.
Odcchylenie standardowe	Miara tendencji centralnej dla odchylenia wyników. Przeciętna wartość o jaką odchylają się wyniki wokół średniej.
Wariancja	Miara rozproszenia wyników wokół średniej. Podniesiona do kwadratu wartość odchylenia.
Kwartale	Miary dzielące próbę na części.

Miara	Opis
Kurtoza	"Płaskość" naszego wykresu. Koncentracja wyników wokół średniej i miara ich zróżnicowania. wynik na plus -> wykres strzelisty wynik na minus -> wynik bardziej płaski
Skośność	Informacja na temat przewagi wyników niskich nad wysokimi lub odwrotnie. Informacja o asymetrii wyników. wynik na plus -> wykres prawoskóry, więcej wyników niskich ($M_{dm} < M_e < M$) wynik na minus -> wykres lewoskóry, więcej wyników wysokich ($M < M_e < M_{dm}$)

Podzielenie grupy (np. gdy chcemy porównać kobiety i mężczyzn)

Dane → podziel na podzbiory → porównaj grupy

Analiza częstości:

Analiza → Opis statystyczny → Częstości → w "Statystyki" zaznaczamy potrzebne nam miary

Analiza różnic

Testy t Studenta (parametryczne) - założenia:

Założenia	Test T Studenta dla jednej próby	Test T Studenta dla danych niezależnych	Test T Studenta dla danych zależnych
Zmienna niezależna		Dwie równoliczne grupy	Dwa pomiary taką samą skalą
Ilościowy pomiar Baza danych->Zmienne	Pomiar ilościowy	Pomiar ilościowy	Pomiar ilościowy
Normalności rozkładu Analiza->Opis statystyczny->eksploracja	Normalność rozkładu jednego pomiaru	Normalność rozkładu zmiennej w dwóch grupach	Normalność rozkładu RÓŻNIC dwóch pomiarów
Jednorodność wariancji	Brak	Jednorodność wariancji w grupach	Brak

d Cohen'a - interpretacja:

- $d = x = 0,2-0,5$ efekt słaby
- $d = x = 0,5-0,8$ efekt umiarkowany
- $d = x > 0,8$ efekt silny

Schemat wnioskowania:

Pytanie badawcze:

- Czy istnieją różnice w ... a ...

Hipotezy:

- H_0 : Nie istnieją różnice ...
- H_1 : Istnieją różnice ...

Zmienne:

- Niezależna (np. płeć, udział w terapii)
- Zależna (np. nasilenie depresji, lęk, samoocena)

Poziom Alfa:

- 0,05

Docelowa analiza:

- Analiza testem t Studenta dla danych zależnych / niezależnych

Testowanie założeń:

- **Skala pomiaru:** sprawdzamy w bazie danych → skala musi być ilościowa
- **Równoliczne grupy:** test Chi-kwadrat
 - Analiza → testy nieparametryczne → testy tradycyjne → chi2
 - Dla wyniku testu chi-2 odszukujemy wartości p.
 - Kiedy wynik jest istotny ($p < 0,05$) oznacza to, że między grupami są istotne różnice w liczebności. Zatem grupy nie są równoliczne.
 - Kiedy $p > 0,05$. Wartość wskazuje na nieistotny testu chi-2 – grupy nie różnią się istotnie liczbą. Nie różnią się liczbą -> są podobne/takie same względem liczności. Założenie spełnione.
- **Normalność rozkładu:** test S-W lub K-S
 - Analiza → opis statystyczny → eksploracja → w opcji wykresy zaznaczamy "wykresy normalności z rozkładem"
 - Do oceny rozkładu zmiennych wykorzystamy dwa testy Kołmogorow - Smirnow (gdy $df > 100$) lub Shapiro - Wilk (gdy $df < 100$).
 - Kiedy wybierzymy test patrzmy na jego poziom istotności. Wynik istotności $p > 0,05$ daje nam informacje, że wynik jest nieistotny statystycznie, czyli rozkład naszej zmiennej nie odbiega od rozkładu normalnego (czyli założenie spełnione).
- **Jednorodność wariancji:** test Levene'a lub przy teście t Studenta
 - Analiza → średnie → jednoczynnikowa ANOVA → w opcjach zaznaczamy "Test jednorodności wariancji"
 - Patrzmy na wynik testu F. Mówi on o jednorodności wariancji, czyli o naszym założeniu.

- Kiedy wynik jest nieistotny ($p > 0,05$) wariancja jest jednorodna (czyli dobrze w tym momencie, założenie spełnione). Jeżeli wyniki $p < 0,05$ - istotne, to oznacza, że między grupami wariancje istotnie się od siebie różnią – są różne zatem nie są jednorodne.
- Jeśli wszystkie założenia są spełnione to przeprowadzamy analizę testem t Studenta
- Jeśli któreś z założeń nie jest spełnione to przeprowadzamy:
 - analizę testem U Manna-Whitney'a (dla danych niezależnych)
 - analizę testem Wilcooxona (dla danych zależnych)

Analiza i interpretacja wyników. Wnioski

• test t Studenta dla danych zależnych:

- Analiza → Porównaj średnie i proporcje → Test t dla prób zależnych → dwie porównywane zmienne muszą być w jednym wierszu

Statystyki dla prób zależnych					
	Średnia	N	Odchylenie standardowe	Błąd standardowy średniej	
Para 1 Nasilenie_depresji_przed	26,1592	60	3,30873	,42716	
Nasilenie_depresji_po	18,2962	60	4,65399	,60083	

Test dla prób zależnych					
	Średnia	Odchylenie standardowe	Błąd standardowy średniej	95% przedział ufności dla różnicy średnich	Istotność
				Dolina granica	Góra granica
Para 1 Nasilenie_depresji_przed - Nasilenie_depresji_po	7,86300	5,60322	,72337	6,41554	9,31046
				t 10,870	df 59
				Jednostronny P <,001	Dwustronny P <,001

Wielkości efektów dla prób zależnych					
	Standaryzator ^a	Oszacowanie punktowe	Przedział ufności 95%		
			Dolina granica	Góra granica	
Para 1 Nasilenie_depresji_przed - Nasilenie_depresji_po	d Cohen'a	5,60322	1,403	1,043	1,758
	Poprawka Hedgesa	5,67572	1,385	1,029	1,735

Przykładowy wniosek:

Analiza testem t Studenta dla danych zależnych wykazała, że po zakończeniu terapii ($M = 18,30$; $SD = 4,65$)* w porównaniu do pomiaru przed terapią ($M = 26,16$; $SD = 3,31$)* wyniki nasilienia depresji były istotnie niższe, $t(59) = 10,87$; $p < 0,001$, $d = 1,40$. Opisany efekt jest bardzo silny**.

* M i SD bierzemy z wcześniejszej przeprowadzonej analizy częstości

**interpretujemy z d Cohena (wyżej ↑ pod tabelą)

• test t Studenta dla danych niezależnych:

- Analiza → Porównaj średnie i proporcje → Test t dla prób niezależnych → w zmienne grupującą definiujemy grupy, tak jak mamy wcześniej zdefiniowane (np. jeśli wcześniej ustaliliśmy, że wartość 1 to kobieta, a 2 - mężczyzna, to takie same wartości wpisujemy w "Definiuj grupy")

Statystyki dla grup					
	Posiadanie_pracy	N	Średnia	Odchylenie standardowe	Błąd standardowy średniej
Satyfakcja_z_zycia	Bezrobotni	25	28,8632	5,65733	1,13147
	Pracujący zawodowo	35	24,3914	5,77991	,97698

Test dla prób niezależnych					
	Test Levene'a jednorodności wariancji		Test równości średnich		
	F	Istotność	t	df	Istotność
Satyfakcja_z_zycia	Załozono równość wariancji	,072	,789	2,981	,002
	Nie załozono równości wariancji			2,991	52,520
					Jednostronny P ,004
					Dwustronny P ,004
					Różnica średnich 4,47177

Wielkości efektów dla prób niezależnych					
	Standaryzator ^a	Oszacowanie punktowe	Przedział ufności 95%		
			Dolina granica	Góra granica	
Satyfakcja_z_zycia	d Cohen'a	5,72950	,780	,245	1,310
	Poprawka Hedgesa	5,80495	,770	,242	1,293
	Delta Glassa	5,77991	,774	,224	1,314

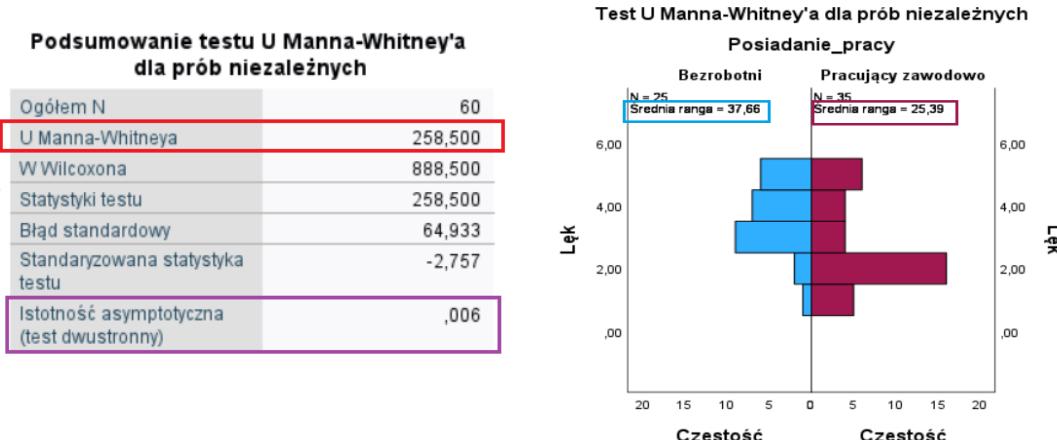
Przykładowy wniosek:

Analiza testem t Studenta dla danych niezależnych wykazała, że bezrobotni ($M = 28,86$; $SD = 5,66$)* w porównaniu z pracującymi zawodowo ($M = 24,39$; $SD = 5,78$)* osiągnęli istotnie niższe wyniki satysfakcji z życia, $t(58) = 2,98$; $p = 0,004$, $d = 0,78$. Opisany efekt jest silny**.

* M i SD bierzemy z wcześniejszej przeprowadzonej analizy częstości

**interpretujemy z d Cohena (wyżej ↑ pod tabelą)

- **test U Manna-Whitney'a** (odpowiednik dla testu t Studenta dla danych niezależnych)
 - Analiza → Testy nieparametryczne → Próby niezależne → Dwie próby niezależne (w ustawieniach zaznaczamy "Pozwól użytkownikowi wybrać testy" → U Manna-Whitney'a → Uruchom)

Przykładowy wniosek:

Analiza testem Manna-Whitney'a wykazała, że bezrobotni ($M_{rank} = 37,66$; $Me = 4,00$) w porównaniu z pracującymi zawodowo ($M_{rank} = 25,39$; $Me = 2,00$) osiągnęli istotnie wyższe wyniki lęku, $U = 258,50$; $p = 0,006$, $rg = 0,41$. Opisany efekt umiarkowany.

- **test Wilcoxona** (odpowiednik dla testu t Studenta dla danych zależnych)
 - Analiza → Testy nieparametryczne → Próby niezależne → Dwie próby zależne

Analiza korelacji

Założenia	Współczynnik R Pearsona
Ilościowy pomiar Baza danych->Zmienne	Pomiar ilościowy
Normalności rozkładu Analiza->Opis statystyczny->eksploracja	Normalność rozkładu obu pomiarów
Liniowość związku Analiza->Opis statystyczny->eksploracja	Brak występowania ewidentnej krzywoliniowej zależności

Korelacja r Pearsona - im bliżej 0 tym słabsza korelacja; im bliżej -1 lub 1 tym korelacja jest silniejsza. Interpretacja:

- 0-0,30 **brak lub słaba korelacja**
- 0,31-0,50 **umiarkowana korelacja**
- 0,51-0,70 **silna korelacja**
- 0,71-1 **bardzo silna korelacja**

Schemat wnioskowania:

Pytanie badawcze:

- Czy istnieje związek między ... a ...

Hipotezy:

- H_0 : Nie istnieje związek ...
- H_1 : Istnieje związek ...

Zmienne:

- Współwystępujące (np. nasilenie depresji i stres w pracy)

Poziom Alfa:

- 0,05

Docelowa analiza:

- Analiza testem korelacji R Pearsona

Testowanie założeń:

- **Skala pomiaru:** sprawdzamy w bazie danych → skala musi być ilościowa

- **Normalność rozkładu:** test S-W lub K-S
 - Analiza → opis statystyczny → eksploracja → w opcji wykresy zaznaczamy "wykresy normalności z rozkładem"
 - Do oceny rozkładu zmiennych wykorzystamy dwa testy Kołmogorow - Smirnow (gdy $df > 100$) lub Shapiro - Wilk (gdy $df < 100$).
 - Kiedy wybierzemy test patrzmy na jego poziom istotności. Wynik istotności p > 0,05 daje nam informacje, że wynik jest nieistotny statystycznie, czyli rozkład naszej zmiennej nie odbiega od rozkładu normalnego (czyli założenie spełnione).
- Liniowość związku:
 - Wykresy → Rozrzutu/Punktowy → Prosty
 - Jeśli korelacja jest prostoliniowa, to założenie spełnione (przez wykres można poprowadzić prostą linię)
- Jeśli wszystkie założenia są spełnione to przeprowadzamy analizę korelacji R Pearsona
- Jeśli któreś z założeń nie jest spełnione to przeprowadzamy analizę współczynnikiem rho Spearmana

Analiza i interpretacja wyników. Wnioski

- **R Pearsona**

- Analiza → Korelacje → Parami (współczynnik korelacji → Pearsona)

		Korelacje	
		Nasilenie_dep resji	Stres_w_pracy
Nasilenie_depresji	Korelacja Pearsona	1	,772
	Istotność (dwustronna)		<,001
Stres_w_pracy	N	160	160
	Korelacja Pearsona	,772	1
	Istotność (dwustronna)		<,001
	N	160	160

**. Korelacja istotna na poziomie 0,01 (dwustronnie).

Przykładowy wniosek:

Analiza pokazała, że istnieje związek między nasileniem depresji a stresem w pracy ($r = 0,77$; $p < 0,001$). Związek ten jest dodatni* i bardzo silny**. Im wyższe wyniki poziomu stresu w pracy tym wyższe nasilenie depresji. Stres w pracy wyjaśnia dodatkowo 59% zróżnicowania nasilenia stresu ($r^2 = 0,59$).

*Brak znaku przed wynikiem → związek dodatni; minus przed wynikiem → związek ujemny

**interpretujemy z r Pearsona (wyżej ↑ pod tabelą)

- **rho Spearmana**

- Analiza → Korelacje → Parami (współczynnik korelacji → Spearman)

		Korelacje	
		Dobrostan_psy chiczny	Liczba_znajom ych_na_FB
rho Spearmana	Dobrostan_psychiczny	Współczynnik korelacji	1,000
	Istotność (dwustronna)	.	,066
Liczba_znajomych_na_FB	N	160	160
	Współczynnik korelacji	-,146	1,000
	Istotność (dwustronna)	,066	.
	N	160	160

Przykładowy wniosek:

Analiza pokazała, że nie istnieje związek między liczbą znajomych na FB a dobrosaniem psychicznym ($r_s = -0,15$; $p = 0,066$). Związek ten jest ujemny* i słaby**.

*Brak znaku przed wynikiem → związek dodatni; minus przed wynikiem → związek ujemny

**interpretujemy z r Pearsona (wyżej ↑ pod tabelą)